

Kaj je politična stranka?

Pred letom 1848. so vsa oblast samo gospóske imele v rokah. Ljudje so davke plačevali, svoje sinove v vojsko dajali in se obnašali, kakor so jim gosposke zaukazovale. Po kancelijah so gospodje tudi na Slovenskem vse po nemško delali, mislé, da ljudstvo je zavoljo gospóske na svetu, ne pa gosposka zavoljo ljudstva. V šolah je gosposka tudi vse le po svoji volji zaukazovala.

Pa zdaj je vsa druga: Avstrija je postala ustavna država. Zdaj ima tudi ljudstvo kaj govoriti: priča nam je to, da imamo srenjske ali občinske odbore, deželne zборе, državni zbor in delegacije.

Od ljudstva izvoljeni poslanci toraj s cesarjem narejajo postave za občino, za deželo in državo.

Mi pa pravimo: „kolikor glav — toliko misli“; po tem takem nekteri trdijo to, drugi spet drugo, in tako se ločijo ljudje v stranke, od katerih je vsaka drugih misli zastran tega, kako naj bi se Avstrija vladala in katere postave naj bi se narejale.

Vsi ljudje, ki so zastran tega ene in iste misli, vsi ti ljudje vkup delajo svojo politično stranko.

Koliko pa je političnih strank v Avstriji?

Najimnitnejše so te-le tri: Nemško-liberalna, Magjarska in Avstrijska pravna stranka.

Prva hoče vse ponemčiti, druga vse pomadjariti, tretja hoče pa pustiti in dati vsakemu svoje, naj ima svoje pravice katoliška cerkev, Avstrijska država, vsaka dežela in vsak narod, kakor je to vse oznanila v svojem programu 8. in 9. oktobra 1872.

Kaj pa Avstrijska pravna stranka misli o katoliški cerkvi?

Ona pravi, naj ima katoliška cerkev svoje starodavne pravice in svobode v cerkvenih zadevah in rečeh, naj jej ostane cerkveno premoženje in vsa njena naprava.

Alite, Slovenci mili! da tako tudi vi mislite? Mi Slovenci slovimo — in to je naša največa čast in sreča — že od nekedaj za dobre, zveste katoličane. Ko katoličani smo rojeni in krščeni, ko katoličani smo izrejeni in živimo, ko katoličani bomo — ako nam Bog to srečo dá! — mirno umrli in zaspali. Zatoraj nas v srce peče in boli, da se naša sveta vera in cerkev po svetu dandanes sramoti in podira. Sv. oče v Rimu, naši škofi, naši duhovniki, naša sv. maša, naši sv. zakramenti in nauki, vse naše svetinje se grdo zmirjajo, v blato mečejo in spodkopavajo. In vendar je le sv. vera tisti steber, ki vse nosi in drži, na veri počiva ves mir in pokoj, vse upanje in ljubezen, naše premoženje in življenje. Gorjé veseljnemu svetu, ako se spolnijo želje tistih ljudi, ki hočejo zatreti in pokončati našo sv. vero in cerkev: vse pojde po koncu in vse pojde v konec in v nič. Kaj sta hlapec in dekla, kaj sta sin in hči, kaj sta delavec in kupčevalec, kaj sta sodnik in notar, kaj sta general in cesar brez vere in Boga?! Vladarji in ministri, generali in poslanci, bogatini in modrijani, stariši in predpostavljeni se puntajo zoper Boga, — pa kaj se godí po svetu, kako se vrača? Ljudstva se puntajo zoper vladarje in ministre, vojšaki zoper generale, šolarji zoper učenike, delalci zoper bogatine, otroci zoper stariše, posli zoper gospodarje. In sam večni Bog vé, kaj še doživimo! Vse to od tod, ker vera umira in se zatira! Le vera, in najpred katoliška vera nareja srečne države in dežele, ljudstva in posamesne stanove. Mi Slovenci ne zasmehujemo, ne sovražimo in ne preganjamo nobenega človeka, bodi si vere ktere koli, pa spoštujemo, ljubimo in branimo našo sv. katoliško vero in cerkev, in

nikoli ne trpimo, da se ona sramoti in spodkopuje. To mora tudi biti drugače; in zatoraj se nam srčno dopada, da se Avstrijska pravna stranka resno in krepko poteguje za sv. katoliško cerkev.

Národno blago.**Prislovice, reki in običaji iz Istre.**

Zapisal J. V.

Ki beži od koristi, beži korist od njega.

Priti će vuzal na česal (zlo na dan in kazen).

Ne muti vode, ku moraš piti (ne vznemiruj hiše, kjer moraš živeti).

Ne pluči na vetar, aš će ti na obraz nositi (sramota je tudi tebi, od svojih zlo govoriti).

Ki ni dobar, ni ni zal = hud (česki: nahlost dobrych lidí priznak).

Ako se kmet z gospodo brati, neće imeti s čim orati.

Dojti će vréme, da koliko ti je več svoj, več se ga boj; su rekli stari ljudi.

Ki govori, ča se nepristoji, će morati čuti, ča ne bi rad.

Ki je za reći, treba, da je i za čuti.

Ti biš s tujim trbuhom šparal (se reče, kedar gospodar svojim delavcem ne dá dosta jesti).

Žena prosi, muž nosi (oba prosita).

Ki se tuži, ta prosi; a ki prosi, ta pogiba.

Ni več, Bog daj — još! (rečejo dobri otroci, kedar kaj pojido).

Božja duša, vraži meh (svetohlincem pravijo).

Na lažec pridu četiri stvari: smrad, glad, buha i šenac (uš).

Mrtve Bog pomiluj, a nas nezabi (se reče, kadar se od mrtvih govori).

K prišparanomu se pride, k pojedenomu ne.

Zdrava kočka, ka to dočka ((to bo kasno).

Da si tu i tamo (brzo pridi).

Čas gre, kao z mignenim okom.

Prepelica poje: pojd' pomoć, pojd' pomoć (delat na polji).

Prténa gospoda — gospoda po večeri lačna (vbogo — gospodsko).

Svi smo od kusa (kusati = jisti = kosilo radi jimo).

Ki se hvali, se zavalí (sebe ponižuje).

Punke (Maschen) prodivati = po malo plesti.

Vsaki bogoviti dan = vsaki dan.

Ki ritensko gré, pelje mater u pakal (se reče otrokom, da ne bi tako hodili).

Šipak se je lépo razpuhnul — ili drugi cveti (vrt-nica se je odprla).

Slota (sò-liti, kjer se dežnica z dveh streh steka — compluvium.)

Cap, kozji samec (tudi česki in poljski).

Lačiti, zeló želeti.

O sež = obseg.

Taščobočina, lakotnica pri živini.

Nadulci, češpljini rožiči.

Pužalo, bakla.

Samoletno, jednoletno.

Suš, ako se otrok rodi, kakor z rumenimi ikrami po kozici, ki se osušijo in odpadejo.

Gladomornik, ki lakoto trpi.

Ponapredščina, Vorausgabe.

Išelica, ki zmiraj hodi, ki na pust ne vidi ni vretena, neće viditi celo léto gujine (kače), ženska izmišlotina, da na pust ne predejo.

Devicu treba zakopati razrukavnu i gologlavu, a ženu u kamižoli i fačal na glavi.

Otročja.

Jesen je Boga vesel,
Klen je Boga klen,
Leska je Boga pleskala.

Kako nekteri Istrani govedo z govedom privajajo:

Ako se k volu kupi tuji vol, se obema, a vsakemu posebej, dá najboljše krme. Ko krmo vže dobro usli-neta, se ona promeni; drugemu vzame, drugemu dá, da pojista; potle se stori sè soljo vlih tako; in tako ne smrdi drug družemu več.

Mnogovrstne novice.

* *Pobratimstvo „Narodovcev“ in centralističnih nem-čurjev* je vsaki dan bolj očitno. Na čast zagrizenemu sovražniku Slovanov Hansu Kudlichu, katerega centra-listi po krivici slavijo, da je leta 1848. odpravil dese-tino in tlako, so hujskali kmete, naj prižigajo grmade po gorah in druge brklarije počno. Česki časnik „Posel z Prahy“ pa piše, da slovanski narod na Českem se ne bode udeležil te svečanosti, ki ni druga, kakor cen-tralistična demonstracija in nezaslužena slavitev Hans Kudlicha. Kakor „Narod“ piše (se ve da, če je res), so se dr. Vošnjaku vendar vsedli nekteri dobrovoljni Štajarski kmetje na limanice, da z nemčurji vred desetini in tlaki bodo kres prižgali!

* *Tržaški okoličani* so imeli 31. avgusta volilni shod v Rojanu. Gosp. Nabergoj je za kandidata (za drž. zbor) postavljen. Stari domoljub Nabergoj je postal, odkar gosposko suknjo nosi, nekakošen poluliberalec. Dokaz temu njegov od družih mu vdihnjeni govor in pa — nazočnost (v vol. zboru) štajarsko-ljubljanskega dohtarja Nebodigatreba (vulgo Vošnjaka).

„Glas“.

* *Francozi* so že 5. dne t. m. Prusom poplačali ves veliki vojskini dolg 5000 milijonov frankov.

* *Kralj Laški* jo bode vendar pritresel k razstavi na Dunaj, al po ovinkih, kakor zdaj časniki pišejo; on gre namreč popred v Berlin, in potem še le na Dunaj. Italija in Nemčija — vsred pa Avstrija z Jadranskim morjem; ali bo pač zmirom tako ostalo?

* Mnogo znamenj kaže na to, da se bode raz-stava kmalu zaprla.

Naši dopisi.

Iz Rusije 14. (26.) julija. —η— (Konec.) — Šura-hance so Jomuti v svojih bojih s Hivinci nekolikokrat oropali. Kaufman je poslal k njim na posadko 300 mož, kateri so našli hanski magazin poln žita. 7. junija je prišel hanov poslanec k Kaufmanu v stan pod Hazar-Aspom s pismom, v katerem se han čudi, da ne dou-meva, zakaj so Ruska krdela s vseh strani vdrla v nje-govo deželo, ker Ruske sužnje je vse vrnil (15 jih je bil poslal uže lani s poslanstvom v Orenburg, ostale pa letošnjo spomlad v Mengišljak, ko je slišal, da se Rusi bližajo njegovim mejam) in družega vzroka vojske tudi ne ve, on da je pripravljen z Rusi se pogoditi in po-miriti pod pogojem, da se Ruska krdela ustavijo. — Kaufman je na to prec poslal Verevkinu povelje, naj Hive ne bombarduje, kakor sem uže omenil; poslancu hana pa je odgovoril, da svoje armade ne bo ustavljal, o miru da se bo s hanom pogovoril v Hivi, han da naj mu pride s sto mož svite 9. junija naproti po Hazar-Aspiški cesti.

To poslanstvo bilo je spet le gola zvijača, zakaj med tem, ko je šel poslanec k Kaufmanu, napadal je han na Verevkinu iz vsakoršnih zasad ter ga s premir-

jem za nos vodil, in ko ga je Verevkin 8. junija od mesta odtisnil, bežal je han v Kazabat, drugo središče Jomutov. 9. junija v mesto hana prišel je Kaufman naproti hanov stric, veliki duhoven, in pa hanov mlajši brat z mnogobrojno svito ter mu je objavil „pokornost Hive Belemu Caru“.

Ker je bil od Hive slišati grom topov, vpraša jih Kaufman: kaj to pomeni, tukaj objavljajo pokornost, tam se pa streljajo! Na to so mu objasnili, da v Hivi ste od nekdej dve stranki, mirna Hivinsko-kirgiška, in pa boježeljna Jomuto-turkmenska; prva da je hanu vedno svetovala mir in družbo z „Belim Carom“, al Jomudi da so ga hujskali na Ruse.

Ko je han 8. junija bežal z Jomuti, so Hivinci, po besedah poslancev, njegovega brata posadili na hanski prestol. V mestu da je pa ostalo še mnogo Jomutov in Turkmenov, ki so, kakor je podobno, spet napadli Verevkinu. Ko se je Kaufman mestu približal, je bilo uže spet vse tiho. Severni del trdnjave je zajela s topi Verevkinova armada. Hivinci so dobrovoljno odprli vse vrata, ob dveh popoldne je Kaufman sè svito, z od-delki vseh polkov in z godbo slovesno stopil v mesto skozi vshodna vrata ter se vselil v hanskem dvoru, pred katerim so odpeli zahvalno pesem in iz hivinskih topov s hivinskim prahom 101krat vstrelili.

Iz hanovega dvora je odpravil Kaufman najpred pismo k hanu v Kazabat, naj se brez strahú vrne v Hivo; potem pa proklamacijo k vsem narodom hanstva, naj se mirno poprimejo vsak svojega dela, ker pod var-stvom Ruske armade se nikdo ne bo dotaknil njihovega življenja in premoženja. Hivinci so večidel še tisti dan odprli svoje štacune. V trdnjavo so posadili Rusko posadko, armada pa je legla v stan zunaj mesta. 12. junija se je han vrnil ter predstavil Kaufmanu v stanu, kateri ga je vpeljal v mesto in spet posadil na hanski prestol ter pridal mu svet, sestavljeni iz 4 ru-skih oficirjev in 3 Hivincev mirne stranke. Svojega prejšnjega prvega ministra Murata, ki je bil glavni šuntavec proti Rusiji, je han velel vstreliti.

S pomočjo novega sveta je han ustanovil nov red v svoji državi: izdal je postavo, po kateri je „v imenu in po milosti Belega Cara odpravljeno robstvo na večne čase, in vsi sužnji so od tega dne svobodni, podvrženi enakim postavam in živajo enako pravico z državljanji; — najsurevješi načini smrtne kazni, kakor nabadati na kol, rezati vrat, žive pokopa-vati nezveste žene, so odpravljene“.

Pogoji miru oficijalno še niso znani. „Golos“ na-znanja, kakor piše, iz zanesljivega vira, sledeče, kot najbolj verjetne pogoje: „Hiva plača 2 milijona rub-ljev vojnih stroškov v 7 letih. Ruska armada stopi iz Hive 15. avgusta. V Šurahanu in Kunjigradu ostane omenjenih 7 let Ruska posadka na Hivinske stroške. Reka Amu z vodotoči bo odprta Ruskim trgovskim in vojnim ladijam. Po drugem sporočilu Hiva popolnoma odstopi Rusiji Šurahan in Kunjigrad z okolicami.“

Šurahan je menda najnovejše Hivinsko mesto, kakor pravijo, osnovano v začetku tega stoletja; ono leži 1½ milje od struge na desnem bregu Amu, in je na tem bregu najjužniše Hivinsko mesto. Okoli mesta je napeljan iz reke široki in srednjim ladijam dovoljno globoki vodotoč, iz katerega se razliva voda po malim vodoprovodom.

Kunjigrad so pa osnovali Jajički kozaki pod Petrom Velikim, pozneje so jih Kirgizi izgnali iz Amu-Dariske doline in mesto zdaj Rusi po kirgiskemu izgo-varjanji imenujejo Kungrad.

Pri Ruski vojni ekspediciji je tudi nekaj učenjakov naravoznancev, kakor Bogdanov, Borščev, Fedčenko in Kravze, razen imenovanih specialistov armado sprem-